

ДЖЕРЕЛА

1. *Базаров И.* Нравственность и жизнь. Странник / Иоанн Базаров. — СПб., 1878. — С. 187—195.
2. *Войно-Ясенецкий В. Ф.* Дух, душа и тело / В. Ф. Войно-Ясенецкий. — М., 1997. — 357 с.
3. *Даль В.* Толковый словарь живого великорусского языка / В. Даль. — М., 1994. — Т. 1—4.
4. Добротолюбие : в 5 т. / [репринт. изд.]. — Св.-Троицкая Сергиева Лавра, 1992.
5. О религиозном воспитании детей: Беседы св. Иоанна Златоуста и св. Владимира, митрополита Киевского и Галицкого. — М., 1993. — 124 с.
6. *Песталоцци И. Г.* Письмо другу о пребывании в Станце. Избранные педагогические сочинения : в 2 т. / И. Г. Песталоцци. — М., 1981. — Т. 2. — С. 49—73.
7. *Соловьев В. С.* Оправдание добра. Нравственная философия : в 2 т. / В. С. Соловьев. — М., 1990. — Т. 1. — С. 47—548.
8. *Ушинский К. Д.* Человек как предмет воспитания: Опыт педагогической антропологии : в 6 т. / К. Д. Ушинский. — М., 1990. — Т. 5. — С. 234—347.

В статье рассматриваются три «меры» любви — чувство стыда, жалости, благоговения. Подчеркивается необходимость воспитания этих чувств для достижения главной задачи духовно-нравственного воспитания — воспитания любви.

Ключевые слова: чувство стыда, жалости, благоговения, воспитание чувств, любовь, духовно-нравственное воспитание, дети.

In the given article three “measures” of love — the feeling of shame, compassion, veneration are analyzed. The necessity of developing of these feelings is emphasized in order to attain the main goal of spiritual and moral education — the development the feeling of love.

Key words: feeling of shame, compassion, veneration, development of feelings, love, spiritual and moral education, children.

Рябокоть Т. А.,

*професор кафедри англійської мови
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат філологічних наук, доцент*

СПИРАЛЬ — УНІВЕРСАЛЬНА ФОРМА РОЗВИТКУ НА ПЛАНЕТІ ЗЕМЛЯ

На основі системно-структурного аналізу в рамках діалектичних законів розкрита генерація текстових одиниць та етапів розвитку нашої цивілізації в формі спіралі. Універсальність цих законів еквівалентна глобалізації і веде до нових формул явищ навколишнього світу, продемонстрованих на тексті та соціально-економічних устроях нашої цивілізації.

Ключові слова: діалектичні закони, система, структура, текстові одиниці, суспільно-економічні формації людства, формули тексту і цивілізації.

Глобалізація, або узагальнення, тобто вироблення єдиних правил, законів, кодексів, формул існує з давніх-давен. З кожним поступом цивілізації відкриваються нові горизонти, які зумовлюють переосмислення набутих цінностей і трансформування їх в нові моделі сприйняття навколишнього середовища. Виходячи із сьогоденного інформаційного поля, з'явилась можливість по-новому підійти до вирішення проблем галузевої науки, у т.ч. лінгвістики, і побіжно торкнутись базової сфери нашої цивілізації — суспільно-економічних відносин. Запропонований підхід, вперше поєднаний із системністю і структурністю, приводить до практичного застосування теорії спірального розвитку в поєднанні з діалектичними законами, яку в свій час розробив Гегель [2; 8].

За допомогою такого підходу однозначно вирішуються проблеми місця словосполучення і атрибутивної конструкції, члена речення, простого речення та гносеологічних одиниць, які надбудовуються над реченням.

Невизначеність України в програмі подальшого розвитку суспільно-економічних відносин примушує серйозно замислитись над проблемою і підійти до неї з боку фундаментальних законів нашої цивілізації, які, на мій погляд, є уніфікованими і забезпечують наше існування.

Почнемо зі спіралі. Вчені довели, що у зародку живі істоти розвиваються в формі спіралі, тобто сам зародок має форму спіралі з деякими варіаціями в певні періоди залежно від майбутнього виду живого організму.

Форму подвійної спіралі має і ДНК (дезоксирибонуклеїнова кислота), яка присутня в кожній живій клітині. Як відомо, ДНК вважається кодовим записом біологічної інформації. Виникає думка, що при появі на світ людина матиме не менш складну спіраль розвитку організму і діяльності впродовж життя. Існує навіть таке припущення вчених, що з'єднані лініями відкриті останнім часом піраміди, зображують ДНК. Безперечно цікавим є і той факт, що галактика Чумацький Шлях являє собою спіраль. Форма кола давно інтригує людство, оскільки всі планети Сонячної системи мають більш-менш правильну форму кулі, форму кола мають і їх орбіти. Спіраль складається з розірваних кілець, тобто форма кола розривається подібно до того, якби його малювали у стані руху. А з винайденням колеса почався технічний прогрес нашої цивілізації.

Інформація про катаклізми на планеті Земля з різних джерел (древні пам'ятки Індії і Китаю, малюнки цивілізації майя, легенди про Атлантиду, катрени Нострадамуса) свідчать не тільки про минуле, але передрікають майбутнє нашої цивілізації і переконують в тому, що життя на Землі розвивається за програмою Творця. Яскравою ілюстрацією цьому є текст («Слово о полку Ігоревім»), який свого часу подавався ланцюжками букв. Прошло багато часу до вичленення текстових і граматичних одиниць, дебати стосовно яких точаться і сьогодні. Отже, спіралеподібна форма розвитку притаманна не тільки живій але й неживій природі. Підставою для такого переконання може бути досліджуваний мною текст. Як було доведено, в розвитку тексту по спіралі задіяні всі три закони діалектики та категорії форми і змісту, структури і системи [8]. Просторові характеристики людство тісно пов'язує з часом і, зокрема, його цифровими означеннями. Так, стрілка годинника рухається по колу циферблата, який складається 12 поділок, кожна з яких позначає годину. Цифра 12 також має пряме відношення до кількості періодичних відрізків часу, які складають один рік. Мабуть, не випадковим є той факт, що 1/12 року називається «місяць» (укр.), «месяц» (рос.), «menses» (польськ.), «month» (англ.), «mois» (фр.), «monat» (нім.).

Зазначені назви місяця в різних мовах відносяться до ранніх етапів нашої цивілізації нарівні з такими словами, як «мама» і «тато». Незаперечним є і той факт, що дуже багато явищ і подій нашого життя залежать від фаз місяця. Наприклад, існування людей-лунатиків, місячних у жінок, давньої практики посадки рослин за місячним календарем, планування операцій, стрижки волосся тощо, які пов'язують з молодим або старим місяцем. Разом з тим відомо, що за місячним календарем деякі роки мають 13 місяців. Цифра 13 є роковою для християнської релігії. До цього часу деякі християни намагаються оминати цю цифру у повсякденному житті.

Наведені приклади форми спіралі і цифра 13 стали опорними поняттями у дослідженні тексту, а згодом, як виявилось, працюють і в схемі економічного розвитку суспільства (див. схему спірального розвитку). У раніше опублікованих мною статтях було показано, як працюють закони діалектики при побудові тексту від найменшої текстової одиниці — букви до цілого тексту. При вивченні одиниць тексту в основу були покладені діалектичні закони в поєднанні з категоріями форми і змісту, системи і структури. Кореляція понять «форми» і «змісту», «структури» і «системи» полягає в тому, що форма відповідає структурі, а система частково відповідає змісту в плані однієї теми, а не множині тем.

Покажемо формування одиниць тексту на деяких витках його розвитку.

Починаючи від системи букв (алфавіти різних мов), було виділено одиницю вищого рівня — фонему. Фонома згладжує протиріччя між різними буквами одного алфавіту, які мають однакове звучання, і алфавітами різних мов. Дякуючи фонемі, з'явилась можливість передавати звучання слів транскрипцією, для якої використовується латинський алфавіт, або алфавіт рідної мови: порівняйте англ. smile [smaɪl] і sky [skaɪ], де дифтонг «ai» передається різними буквами «i» і «y».

Фонемі — це перше заперечення букви в першому витку спіралі, яке виникає внаслідок структури протиставлення зображення і звучання. Протиставлення в системі фонем і їх сполучуваність (структура) породили поняття «склад». Склад — це результат другого заперечення. Склад об'єднує в собі як перший, так і другий етап одного витка спіралі. Цей приклад також демонструє дію закону боротьби і єдності протилежностей (букви конкретного тексту складають кількісно обчислювану єдність — алфавіт конкретної мови, а протилежність в тому, що одні й ті самі звуки передаються різними буквами, як в рамках однієї мови, так і в різних мовах). Бачимо і перехід кількості (більше букв, менше фонем і їх нової функції) в нову якість. В системі фонемі спостерігається вибіркова сполучуваність (структура) між голосними і приголосними, яка веде до утворення складів.

Відомо, що в лінгвістиці протиставлення плану виразу і плану змісту розглядається як по вертикалі, так і по горизонталі. Проведене дослідження переконує в тому, що в породженні тексту від найменшої одиниці до цілого тексту структура одиниць текстової делімітації в системах букв, фонем, складів переходить в тему (зміст) одиниці граматики, тобто фонемі, морфемі і т.д., тому обидва ці плани — це плани вираження. В наступному витку, який починається з системи третього етапу першого витка (склад + склад... + склад) і характеризується структурою послідовності або приєднання, народжується морфема. Система морфем, конкретизованих у тексті, веде до утворення слова, яке завершує другий виток розвитку тексту. На рівні морфем, співвідносних з дійсністю, формується поняття, матеріалізоване словом (словником) окремої мови. Детальний виклад механізму текстових одиниць до речення був поданий в інших роботах [7, 8].

Зупинимось на системі речень. Відповідно до логіки утворення одиниць тексту до речення будуємо систему, в якій кожне речення уніфіковано представлене простим реченням: просте речення + просте речення... + просте речення. У цій системі відбувається перерозподіл на дану (відому) і нову (невідому) інформацію.

Дана інформація — дане (відоме) — це повтор сегмента попереднього речення в буквальному або понятійному (смысловому, семантичному) розумінні. Решта речення складає нову, невідому інформацію — «нове». Поняття даної і нової інформації як «нове» і «дане» деякі лінгвісти називають темою і ремою, або суб'єктом і предикатом, але дане і нове, за визначенням автора статті, має дещо іншу інтерпретацію порівняно з одиницями логіки.

У системі даного і нового, яка належить до вищого рівня порівняно з реченням, спостерігається повтор одного і того ж даного в певних відрізках тексту. Ця структура веде до висновку, що таким чином позначається тема сегмента тексту і цей сегмент тексту утворює абзац. Більше того, перехід від системи речень до системи «відома/невідома інформація» і абзацу складають один виток спіралі. Схематично це матиме такий вигляд: просте речення + просте речення... + просте речення переходить у систему → дане/нове + дане/нове... + дане/нове і далі в систему → абзац + абзац... + абзац. У перспективі сегментацію тексту можна подати як параграф, розділ, частину тексту з окремими підтемами в рамках семантичного поля всього тексту. Окрім даного, всі компоненти нового формують своє семантичне поле, яке відрізняє зміст однієї частини тексту від іншої і яке можна абстрагувати до набору смислових компонентів інформації від міні- до макротексту.

Визначивши, що текст розвивається у формі спіралі у поєднанні із системно-структурними відношеннями, захотілось перевірити, чи працює ця закономірність у розвитку нашої цивілізації.

Аналізуючи розвиток суспільства, умовно кажучи від Адама і Єви [11, 12], тобто від сім'ї в двох планах, а саме економічному і популяційному, представлених різними фазами організації людської спільноти, приходимо до висновку, що подібно до розвитку тексту в базовому (економічному) розвитку суспільства діють ті ж самі закони. Якщо у текстопородженні основним є поняття, то в розвитку цивілізації — цінність зусиль, які витрачає людство, тобто праця і її результат — товар корелюються з цінністю, яка на сьогодні уніфікувалась до грошей. Всі три поняття взаємозв'язані, взаємозумовлені та взаємозалежні. Товар і гроші є похідними від праці і за походженням складають ланцюжок в такій послідовності: праця — товар — цінність, який, починаючи з обміну «товар — товар», згодом виходить на більш абстраговану сутність — гроші. З часом ці поняття можуть відчужуватись і діяти самостійно, незалежно від свого походження.

Джерелом поступального розвитку цивілізації від більш простої до складнішої суспільно-економічної формації на основі закону заперечення заперечення є єдність і боротьба протилежностей, а механізм структурування економіки і суспільства на різних етапах розвитку має місце при переході кількісних властивостей в якісні. У цілому цивілізація — це динамічна система систем, яка характеризується саморозвитком, тобто рухом від початку до завершення одного циклу і продовження іншого циклу на певних етапах історії. Роль людства у цьому процесі полягає у прискоренні чи гальмуванні поступального циклічного процесу.

Починаємо будувати спіраль із сім'ї, яка, за визначенням класиків філософії, є першою ланкою суспільства. Структурою в цій ланці є зв'язок між сім'ям чоловіка і яйцеклітиною жінки, яка дає початок новому життю (новій темі в системно-структурних відношеннях). Отже побутове трактування сім'ї як сім «я» не є логічним з точки зору діалектики. Сім'ї, як правило, мали більше 7 осіб у своєму складі. Підтвердження цієї позиції знаходимо в Біблії, де говориться, що такий-то чоловік родив такого-то [1, 5].

Структура (кровні зв'язки) другого, третього покоління веде до створення нової ланки суспільства спочатку на рівні племінників, згодом більш віддалених зв'язків до племені. Наступний етап є запереченням до першого етапу, а нова кількість приводить до заміни якості життя в плані безпеки, об'єднання зусиль в боротьбі за виживання. Закон єдності і боротьби протилежностей працює в площині позитивних змін, які можна узагальнити до більшої захищеності від загроз оточуючого середовища і негативних: губиться відносна свобода, з'являються обов'язки, зароджується нерівність між вождями, старійшинами і родовими племенами колективу. Згадаємо розхожий вислів з класики філософської думки, що жити в суспільстві і бути вільним від суспільства неможливо. І більш древній вислів відносно рівності — «Бог і лісу не вирівняв».

Друге заперечення закону заперечення виникає в системі плем'я + плем'я... + плем'я, в якій накопичувалось все більш протиріч, починаючи з віддаленості територій, мовних розбіжностей, певної спеціалізації господарства (скотарі та землероби). Знову набирає сили закон боротьби протилежностей, але перемагає друга частина закону — єдність, яка давала більше вигод і полягала в більшій спроможності виживання в аспекті захисту від сил природи і ворожих племен, добування їжі, обміну предметами примітивних виробництв і збагачення культури, а саме — община. В системі «община» вживається термін «сусідська община». Буде логічно розглядати общину як сукупність племен (систему племен), а сусідські общини — як сукупність общин.

Четвертим етапом розвитку з появою людини, утвореним структурою в системі сусідських общин, є народ (нарід), тобто спільнота людей, яку можна було розкласти на роди, виходячи з того, що термін «плем'я» співвідноситься з поняттям «рід». У системі «народ + народ... + народ» в силу різних геополітичних конфліктів (протиріч) відбуваються війни, в яких народ-переможець поневолює переможених і перетворює їх на рабів. Раби не мали права на сім'ю, їх використовували на найважчих і чорних роботах, їх могли продавати і вбивати. З іншого боку, порівняно з тим, що древні люди використовували своїх одноплемінників або людей іншого племені для їжі, рабовласництво було більш прогресивним співжиттям різноплеменників. Такий устрій і дав назву цій формації — «рабовласницька». Проте рабовласницький устрій з гуманістичних позицій розглядається як дуже жорстокий період у становленні людського суспільства, тому що рабів можна було вбивати і продавати. При рабовласництві посилюється роль формування зародків державності, яка насамперед пов'язана

на з установленням кордонів країни, накопиченням багатства і більш вираженою єдністю в спілкуванні однією мовою, незважаючи на величезні протиріччя в економічному становищі різних верств. Зароджується така спільнота людей, як населення.

Протистояння народних мас до власть імущих закінчилось скасуванням рабства і переходом до феодалізму, при якому і колишні раби, і простий народ закріплювалися за феодалом одним місцем проживання і не мали права мігрувати. Разом з тим феодальна система на відміну від рабовласницької зберігала у підневільних право на життя. В епоху феодалізму народжується державність.

Держава (*англ.* state — статок) — незалежна самостійна країна, на чолі якої стояв монарх. З одного боку, державність сприяє утвердженню нації, основною ознакою якої є єдина національна мова, а з другого — в суспільстві зріє невдоволення кріпацтвом — закріпленням за певним господарем і місцем проживання трудівників, людей найнижчого стану. Закріплення за одним латифундистом (поміщиком, феодалом) певних земель разом з трудівниками (кріпаками), яким не дозволялось змінювати місце проживання, призвело з часом до цілої низки протестних акцій. У цей же час народжується новий панівний клас — буржуазія, яка була налаштована на створення нових суспільних структур. Поєднання інтересів буржуазії та трудового народу сприяло створенню революційної ситуації, яка привела до знищення королівсько-феодальної влади 22 вересня 1792 р. у Франції, а згодом буржуазна влада захопила всю Європу, сформувавши капіталістичний устрій. У царській Росії кріпосне право було скасоване лише у 1861 р. Вперше права громадян були проголошені у Франції. Розвиток промислових відносин, а звідси народження нової буржуазної інтелектуальної та владної еліти веде до переходу на нову фазу розвитку — капіталізм.

У гонитві за прибутками капіталістична система робить некваліфіковану працю більш виснажливою і відчуженою від засобів виробництва, що призводить до чергового вибуху боротьби людей за свої громадські права, за соціальну справедливість. Ця структура або форма існування суспільства соціальної нерівності переходить в економічну тему соціалізму на вищому за капіталізм етапі розвитку суспільства.

Тим не менше експлуатація робітників при капіталізмі досягла свого апогею. З одного боку, 12-годинний робочий день, жалюгідна зарплата, експлуатація дітей, з другого — неймовірно розкішне життя правлячої кастри — буржуазії спричинили новий соціальний вибух. Епіцентром нової революції по всіх параметрах мала стати Німеччина. Не останню роль в революційному процесі зіграли праці К. Маркса.

Термін «революція» походить від *фр.* revolution і означає корінна якісна зміна, стрибкоподібний перехід від одного стану до іншого. На відміну від стрибкоподібного переходу еволюція трактується як поступовий перехід від кількісних до якісних змін. Відомими способами Німеччина відкупилась від революції. Силами всесвітнього впливу з цілком зрозумілих причин цей удар був спрямований на Російську імперію. Озброєна марксистською теорією партія більшовиків через небачену до того часу жорстокість, наругу над багатими вирішила покращити життя пролетаріату.

У російській мові етимологія слова «богатий» — «улюбленець богів», в українській слово «багатий» набуло дещо іншого змісту — «мати багато». Заради справедливості слід додати, що в древньослав'янській мові вживався російський варіант. За спрощеною марксистсько-ленінською ідеологією працею вважалася лише фізична праця і зовсім нівеюювалася розумова. Стався насильницький вибух — соціалістична революція з великими втратами в матеріальному і людському вимірах внаслідок того, що відбулась не в тому місці і не в той час. Сьогодні соціалізм крокує світом без різко виявлених реакцій антагоністичних сил, тобто еволюційним шляхом відбувається перехід від капіталізму до соціалізму. Кожна суспільна формація представлена дихотомією протилежних сил в плані економіки, а саме — багатих і бідних. Виникнення цих пар на певному етапі історії було позитивним явищем для прогресу, але з часом накопичувалось стільки протиріч, що, за визначенням класиків, «низи не хотіли жити по-старому, а верхи не могли правити по-старому». Класові розшарування у вигляді дихотомії — це найбільш абстрагована схема, яка базується на економічних відносинах, і зрозуміло, що паралельно відбувалися інші накопичення протиріч історичного, геополітичного, культурного, релігійного, ідеологічного, расового характеру.

Класики буржуазної політекономії прекрасно розуміли, що праця відіграє головну роль в процесі еволюції людства. Основоположники марксизму-ленінізму велику увагу приділили розробці теорій товарно-трудова відносин при капіталізмі, особливо формулі «товар — гроші — товар», аналізуючи промислове виробництво [5]. Справедливо зробивши акцент на нещадній експлуатації робітничого класу, К. Маркс не пов'язав поняття «товар» і «гроші» з діалектикою людського суспільства [2], внаслідок чого було знівельовано поняття праці в цілому, а особливо в плані відчуження праці від розумової діяльності, притаманної здебільшого класу буржуазії. Сучасне суспільство чудово усвідомлює, що розумова праця набагато складніша і стоїть на декілька порядків вище фізичної, починаючи з того, що підготовка людей розумової праці коштує набагато більше в об'єктивному і суб'єктивному планах, ніж підготовка робітника. Інша річ, коли нащадками привласнювались великі багатства, зароблені попередніми поколіннями родичів. Передача матеріальних цінностей і грошей у спадок — це те протиріччя, яке роздирило суспільство протягом тисячоліть.

Відчуження землі у селян при соціалізмі аналогічне відчуженню засобів виробництва у робітників. Це протиріччя привело розробників соціалізму до утвердження формули «Кожному по труду», а при комунізмі передбачалось «Кожному за потребами». Можна передбачити, що при комунізмі протиріччя будуть розгортатися між людьми і технікою.

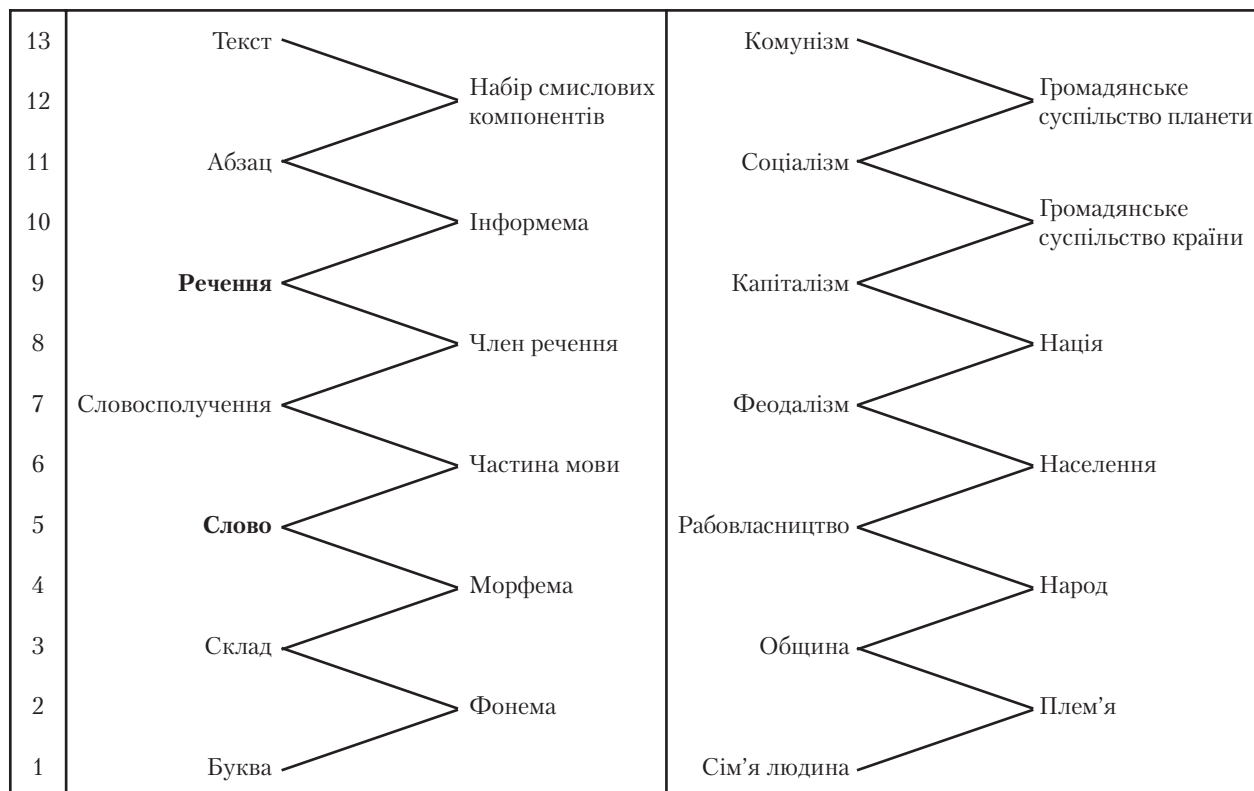
Виходячи з твердження, що всім, що відбувається у житті людей, насамперед керує інтерес, який зводиться в економічному стані суспільства до накопичення багатства і передачі його у спадок, і, з іншого боку, приводить до найбільшого антагонізму, передова частина американської еліти, а саме — мільярдери, почали виділяти своїм дітям фінанси на освіту та утримання до закінчення навчання, а решту своїх статків планують витратити на вирішення глобальних проблем.

З досвіду революцій, які відбулися в історії людства, констатуємо, що вихід можна знайти, знімаючи конфлікт еволюційними методами. Якщо в якійсь ланці суспільних відносин назріває напруга, її можна вчасно розв'язати, наприклад поліпшенням умов праці та її оплати або фінансовими вливаннями інших країн.

Показавши спіраль розвитку від однієї формації до іншої в плані діалектичних системно-структурних відносин, спробуємо схематично показати місце праці, товару і грошей, а також їх співвідношення у *табл. 1*.

Таблиця 1

СПІРАЛІ РОЗВИТКУ ТЕКСТУ І СУСПІЛЬСТВА

У вертикалі суспільно-економічних формацій і їх замінах лежить основне поняття економіки (*грец.* οἰκονομία — ведення господарства) сукупність виробничих відносин, які можна абстрагувати до праці й товару. Товар виготовляється людьми, тому категорію будемо співвідносити з конгрегаціями суспільства (права колонка — права рука). Товар — поняття, пов'язане з потребами суспільства, але його замовником і розподільником є керуюча ланка людської спільноти на рівні общинного, рабовласницького, феодального, капіталістичного устроїв. Куди ж віднести гроші, які мають бути мірилом і праці, і товару, і які виконують найбільш абстраговану функцію відносин між громадянами як однієї країни, так і всієї планети. Зауважимо, що в основному на грошах відображені портрети визначних історичних осіб і герби (символи держав). Якщо в історії нашої цивілізації війни між країнами відбуваються з метою завоювання матеріальних, рукотворних і природних цінностей, то в даний час можемо спостерігати війни грошей — інфляції, експансія грошей окремих країн.

Спіраль суспільно-економічних відносин має два контури розвитку і влітається в багатогранну спіраль розвитку цивілізації, яка може включатись в спіраль еволюції розумних істот Всесвіту. Можна передбачити, що праця впишеться в більш абстрактне поняття «енергія». «Енергія» — це вічна категорія, яка не зникає і не виникає, а перетворюється з одного виду в інший: все тече, все змінюється і належить на планеті Земля чотирьом стихіям — Землі, Воді, Вогню і Вітру. Всі вони трудяться по-своєму, перебуваючи у стані вічного руху, своєрідно оплачуючи своє існування або зникнення.

Підсумовуючи сказане, приходимо до висновку, що вперше розроблений автором статті метод поєднання діалектики з системно-структурним аналізом дозволяє по-новому розглянути явища нашого світу з позиції глобалізації. Досліджувані теми «генерація одиниць тексту» та «суспільно-економічного розвитку» пропонується звести до таких формул: «дискретні одиниці тексту + граматичні одиниці = поняття» і «праця + товар = гроші».

ДЖЕРЕЛА

1. Біблія. Книги старого заповіту. — К. : New Life Ukraine, 1992. — 959 с.
2. Гегель Г. В. Ф. — Т. I—XXI. / Г. В. Ф. Гегель. — М. ; Л. : Соц акці., 1932—1959. — 905 с.
3. Ключевський В. О. Происхождение крепостного права в России. Сочинения в 8 т. / В. О. Ключевський. — Т. 8. — С. 129—193.
4. Маркс К. Капитал / К. Маркс. — М. : Изд-во полит. лит-ры, 1983. — Т. I: Критика политической экономии.
5. Маркс К. Об историческом материализме / К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Ленин. — М. : Политиздат, 1966. — 477 с.
6. Ойзерман Т. Н. Философия Гегеля / Т. Н. Ойзерман. — М. : Знание, 1956.
7. Рябоконь Т. А. Структурно-семантические и композиционно-содержательные особенности резюме : дис. ...канд. філол. наук / Т. А. Рябоконь. — К., 1983. — 197 с.
8. Рябоконь Т. А. Закони діалектики в розвитку тексту, суспільства і людини / Т. А. Рябоконь // Релігія і громадянське суспільство: геополітичний вимір глобалізації культурного простору : матеріали ІХ Міжнародного семінару, 4—8 жовтня 2010 р., Ялта / за ред. Т. О. Сенюшкіної. — Севастополь : Вебер, 2011. — 280—289 с.
9. Хандруев А. А. Гегель и политическая экономия / А. А. Хандруев. — М. : Экономика, 1996. — 128 с.
10. Хрестоматия по философии. — Ростов-на-Дону : Феникс, 1999. — 544 с.
11. Энгельс Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства / Ф. Энгельс. — М. : Политиздат, 1989. — 224 с.
12. Энгельс Ф. Роль труда в процессе превращения обезьяны в человека. — М. : Политиздат, 1984. — 24 с.

На основе системно-структурного анализа в рамках диалектических законов раскрыта генерация текстовых единиц и этапов развития нашей цивилизации в форме спирали. Универсальность этих законов эквивалентна глобализации и приводит к новым формулам явлений окружающей среды, продемонстрированных на тексте и социально-экономическом устройстве нашей цивилизации.

Ключевые слова: диалектические законы, система, структура, текстовые единицы, общественно-экономические формации человечества, формулы текста и цивилизации.

On the basis of system and structure analyses within the dialectic laws there was discovered the development of the text units and economic stages of our civilization in the spiral form. The universalism of these laws is equivalent to the globalization and leads to formulae of the text and our civilization.

Key words: dialectic laws, system, structure, text units, social-economic formations of the mankind, formulae of the text and civilization.

Хорунжа О. В.,

аспірантка Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

ВПЛИВ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Стаття присвячена визначенню методологічних засад системного підходу до вдосконалення виховання моральних якостей майбутніх учителів, вироблення у студентів умінь і навичок моральної поведінки, якою повинен володіти справжній педагог.

Ключові слова: моральні якості, студенти, педагогічний університет, виховання, моральні цінності.

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. В умовах економічної кризи відбувається інтенсивний процес соціальної і моральної деградації частини студентської молоді, надмірне захоплення негативними формами комерційного бізнесу, притуплюються природні потреби в пізнанні, втрачається інтерес до чесної праці, знецінюються духовні ідеали. З огляду на це актуальними є наукове розроблення і практичне забезпечення, по суті, нової системи виховання, мета якої — сформувати у студентів комплекс моральних якостей, потребу захищати інтереси України, реалізовувати свій особистісний потенціал на благо зміцнення Української держави.